

Történelmi emlékezés

A magyar zsidó felekezeti újságírás kétségtelenül legfontosabb sajtóorgánuma az *Egyenlőség* volt. Pár hónapos szünettől eltekintve ez a zsidó társadalmi lap hetente jelent meg 1882 novemberétől 1938 decemberéig, amikor a Horthy-korszak zsidóellenes törvényei a lap megjelenését ellehetetlenítették.

A sors iróniája, hogy mind alapítását, mind letiltását az antiszemitizmus váltotta ki. 1882-ben a tiszzaeszlári vérvád hatására egy nagy tudású fiatal újságíró, Szabolcsi Miksa útjára bocsájtja az *Egyenlőséget*, amelynek már címe is sejteti, hogy a szerkesztőség célkitűzése a magyar zsidóság teljes elismertetése a hazában, amelyben a zsidók oly sokáig másodrangú állampolgárként éltek.

Szabolcsi Miksa halála után 1915-ben fia, Szabolcsi Lajos vette át az *Egyenlőség* szerkesztését, valamint szakmai irányítását. Az ő tollából származik az a memoár, amit már sok-sok évvel halála után, 1993-ban a Lajos fia, a neves irodalomtörténész Szabolcsi Miklós jelentetett meg. Ez a kötet 1931-ig bezárólag lebilincselő emlékezőeket és fontos dokumentumoknak számító írásokat tartalmaz. Sajnálatos módon Szabolcsi Lajos, noha művét 1940 és 1942 között írta, nem akarta értelmezni a holokauszt borzalmait előidéző utolsó évtizedet. Pedig érdekes lett volna megismerni a tapasztalt újságíró és lapszerkesztő gondolatait tényleg fordult hazájával kapcsolatban.

Szerető fia, Szabolcsi Miklós magyarázata szerint: „Amiről nem beszél, mély csalódása. Amire életét, tevékenységét 1915 óta építette, az húsz év múltán rombadől, és úgy érzi, rombadől az ő műve is”. Ekkor menekül Szabolcsi Lajos a költészethez, és *Vigasztaló* névvel verseskötetet jelentet meg. Így tiltakozik a Horthy-Magyarország igaztalan és megalázó, a honi zsidóságot sújtó törvényei ellen.

Egy konkrét példát idézve „Nem!” című versében emléket állít az első világháború csatáiban a magyar hazát bátran védő zsidó vallású honvédeknek. Ők életükkel, majd hősi halálukkal kiérdemelték és megszerezték a jogot közösségük tagjai számára, hogy az ország megbecsült és a keresztényekkel egyenrangú polgárai legyenek, és ennek alapján Nem-et mondhatnak azoknak, akik távozásra szólítják fel őket:

*Mert itthon vagy te is hazádban!
Nem vagy bitang, nem vagy hazátlan!
Mutasd meg szürke zubbonyod:
Itt véreztél, hát van jogod!
Mutasd a vén sírokat ott:
Itt temettél, hát van jogod!
Ha utca hosszat szól a hecc,
És ajtót nyitnak, hogy mehetsz! –
Hát mondd, hogy
NEM! És: NEM És: NEM!*

A kötet legutolsó versében, a „Koldusének”-ben Szabolcsi Lajos nem próbálja megszólítani a közömbös vagy már-már ellenséges magyar tömegeket, hanem inkább csak testvéreikhez fordul epedőn és remegően: „Zsidók, segítsetek!”

*Ránk taposott az élet és mi meggörnyedünk,
A célunk semmivé lett és mi elszörnyedünk.
Most jönnek hosszú éjszakák, de nem jó pirkadat,
Meghalnak tébolyult apák, a gondjuk itt marad.
Megyünk mi is és meghalunk és elfullad koldus
dalunk,
De Isten lássa meg – Ki ránk hallgatni nem akart,
utánunk jön a sírba majd:
Zsidók, segítsetek!*

Ma is, 2014-ben, a magyar holokauszt 70. évfordulójának esztendejében Szabolcsi Lajos szavai segítenek bennünket tisztán látni a történelmi emlékezés és a jövőkeresés sokszor zezugos útjain.

Szeretettel:

Feri

Nem halok meg, bizony élni fogok!

Idén harmadik alkalommal rendeztük meg a már hagyománynak számító jótékonyági rendezvényünket a Bét Orim Reform Zsidó Hitközség számára. Nem mondhatjuk, hogy könnyű időket élünk. A mindennapos megszorításokat, elvonásokat mindannyian érezzük a saját bőrünkön. Az első évben rendezett koncertünk mottója- Bánatból, örömbé, és az idej Nem halok meg, bizony élni fogok, markáns keretbe foglalja, a mi hozzáállásunkat, a napi nehézségekhez.

E nehézségek feledéséhez járulnak hozzá azok a lelkiismeretes művészek, akik

szinte már missziójukként segítő kezet nyújtanak közösségünknek. Ha felhangzik a név, Raj Ferenc, és a Bét Orim, nehezen mondanak nemet. Így volt ez ebben az évben is. Jómagam a szervezési munkákban segíték a Ferinek az est megvalósításában. És, évről-évre megfogadom, hogy „na, az idén sokkal szigorúbb leszek, a fellépők programját illetően.” De a konkrét megvalósításhoz, egyelőre az elmúlt három év kevés volt. Mindig aggódom, hogy túl hosszú lesz a műsor, túl sok a program.

De hála a minket támogató közönségnek, ebben is sorra megcáfoltak. Idén, mint már annyiszor, ez alkalommal is velünk töltötte az idejét Mr. André Goodfriend, az Egyesült Államok ideiglenes ügyvivője és felesége, Frances.

Első fellépőként Pandzarisz Dina, és Lamm Dávid mint „visszatérők” varázsoltak el minket mesés szefárd dalaikkal. Dina a második kisfia születése után a nagy visszatérésre készül, mikor is a teljes zenekarával koncertezik újra.

Második fellépőink abszolút meglepetés vendégek voltak. Rövid magyarországi látogatásuk alatt egy privát színházi látogatás előtt, még beugrottak hozzánk

egy muzsikálni. Korcsolán Orsolya hegedűművész, és férje Sugár Gergely a bécsi Szimfonikus Zenekar kürt művésze. Orsi nem először volt nálunk. Az est hangulatát, atmoszféráját átérezve, ő már egy országos fesztivált látott kisarjadni a Bálint Házi koncertjeinkből. Skaja! Menjen a szájából, egyenesen a Teremtő fülébe, ahogy ezt mondani szokás.

Garai Róbert színművész három csodálatos költeménnyel folytatta a programot, köztük Radnóti Miklós Két karodban c. versével. Őt követte Masa Tamás a Shabbat Song énekes. Sajnos a felesége Anita megbetegedett, így ő csak lélekben volt velünk.

Székelyhidi Hajnal operaénekes, az ORZSE kántor szakának adjunktusa először lépett fel nálunk, de az est további fellépőit végighallgatva megígérte, a továbbiakban is számíthatunk rá. Komoly színvonalú, igényes estként értékelte a látottakat. Hajnalt Somló Tamás követte, aki nagy rajongónk, s mi sem különbül. Kedves lényével, sajátos humorával, és csodálatos muzsikájával fantasztikus hangulatot csinált a szünet előtt.

Szünet után, egy nagyon kedves vendégünket köszönthettük. Klein Ervin tisztelt meg minket jelenlétével. Szerényen a hátsó sorokban várta lánya, Klein Judit fellépését. Vastaps fogadta a tanár urat, aki generációkat nevelt igényes zenei kultúrára. Megrázó volt Klein Judit énekművész mély érzelmeket felkavaró előadása, mely a Spinozában látható Gettó - melódiák című darab részleteiből állt. Zsolnai Júlia színművésznő követte őt. Székely Magda és Mezei András verseit mondta el, majd egy könnyfakasztó, keserű Tabi László írást adott elő.

Hercz Péter operaénekes olyan segítőkészségről tett tanúságot, melyért hálás köszönettel tartozom neki! Türelmesen kezelte a koncert sorrendjét kísérő változásokat. Segítségemre sietett zongorakíséretben Dr. Csipkay Éva docens személyével. És olyan vidám hangulatot varázsolt előadásával a közönségnek pillanatok alatt, hogy csuda!

Az estet Gerendás Péter zárta. Ha druzsája Hercz Péter előadása vidám volt, úgy Gerendás Péter könnyfakasztóan humorossá tette a zárást. Melyet végül vastaps kísért.

Még két nagyon fontos résztvevőt kell megemlítenem a Jótékonyági Estünkkel kapcsolatosan. Hálás köszönettel tartozom Jáger Bandinak, aki művészi alázattal, és virtuóz tehetséggel kísérte a fellépő művészeket zongora játékával. A Jazz világából jól ismert zongora virtuóz, nem kisebb fellépőkkel szerepelt már együtt, mint George Benson, és Alex Acuna. Ő a Jazzrael együttes alapítója. Végül, de nem utolsó sorban Magyar Sárának tartozok köszönettel, aki idén csodálatos festett köveivel szerzett örömet a fellépő művészeknek.

Todá Raba! És jövőre talán együtt Jeruzsálemben folytatjuk a jótékonyági rendezvényünket.

Rapi Legény Zsuzsanna

Ha akarjátok, nem csak legenda

November második felében vendégünk volt Steve Burnstein rabbi a reform/progresszív zsidóság oktatását szolgáló jeruzsálemi Anita Saltz International Education Center (www.saltz-center.org) igazgatója.

Ám mielőtt bárki is egy legalábbis mérsékelt protokolláris, merev hivatali látogatást vízionálna, gyorsan megnyugtatókat mindenkit, ennél sokkal nagyobb élmény volt valamennyi résztvevő számára. Burnstein rabbi – azaz Steve – közvetlen, laza stílusával, no és kifogyhatatlan történeteivel és sűrűn pengetett gitárjával maga volt a nagyvilágot bejárta kedves rokon.

Az izraeli-amerikai rabbi a progresszív zsidóság minél szélesebb körét igyekezett megszólítani rövid ám annál intenzívebb budapesti látogatása során.

A Bét Orim, a Szim Salom és a Dor Chadas közös Szombatfogadása, majd másnap a szintén közös Havdalája olyan hangulatos élmény volt, melyet mindenki sokáig szívesen emleget majd.

A Burnstein rabbi által izraeli progresszív hagyományok szerint vezetett szertartások otthonos szövegvilága sajátos izraeli ízt kapott a kinek-kinek ismerős vagy épp újszerű, ám vitathatatlanul fülbemászó ősi új dallamok szárnyán. A magával ragadó hangulatban nem keveseket érintett meg a szinte tapintható spiritualitás.

Talán nem túlzás, ha azt mondom, Eric gitárkísérettel megszólaltatott és közösen énekelt dalai mindegyikünkben tovább zengenek.

A pergő lendületet megtartva, másnap, vasárnap került sor az Izraeli Kulturális Intézet Herzl Tivadar Oktatási Központjában a Burnstein rabbi által vezetett Saltz Oktatási Központ nevével fémjelzett progresszív zsidó vezetőképző szemináriumsorozat nyitó ülésére.

A vezetett műhelymunka során a résztvevő szervezetek (Dor Hadas, Szim Salom és Bét Orim) képviselői közösen vázolták fel a közösségfejlesztést érintő főbb tényezőket. A reform/progresszív közösségfejlesztéshez várhatóan további segítséget is kapunk majd Izraelből: a vezetőképzés következő állomása az előreláthatólag 2015. áprilisában megtartandó hétvégi szeminárium, amihez örömmel várunk – elsősorban fiatal – jelentkezőket.

Burján Árpád

A Zsidó Tanulás Világnapja

Az ötödik éve megrendezett esemény idei témája a „Szerelem, házasság és ami utána van” címet viselte. A téma korhatár nélkül mindenkit érintett, az érdekes előadások rengeteg látogatót vonzottak. Még az est második felében is újabb és újabb vendégek érkeztek.

Toronyi Zsuzsa, a Zsidó Múzeum és Levéltár igazgatója Szerelem a múzeumban címmel tartott nagyszerű előadását hallhattuk Munkácsi Bernát nyelvész, finnugrista, orientalista néprajztudósról és az ő feleségéről, Pauláról. Az ágy alatt, egy dobozban volt eltéve több személyes dolog, fényképek, levelek, egy kis virágdísz és többek között szeretett Paulája báli szaténcipője.

Papp Richárd antropológus rengeteg humorral fűszerezett előadása követte. Megtudhattuk, miért fontos a humor: mert önreflexió, magunkat láttatja némi távolságtartással.

És a zsidók erre mindig is képesek voltak. A szerelemtől, a párválasztás fontosságáról és a kóser szexről szerezhattunk behatóbb ismereteket. A kóser szex az, amikor a test, a lélek és a szellem egyesül – a test az érintéssel, a lélek a szavakkal, a szellem a csókkal.

Az ember másik fele: a férfi az is, a nő az is; együtt vannak Isten képmására teremtve, úgy adják ki az egészet.

Borgula András előadását filmbeli bejátszásokkal színesítette, ezeken keresztül láttatta az „és ami utána van” című részt, amely a házastársi konfliktusokat mutatta be. Részleteket láthattunk a Hyppolit a lakáj c. filmből, Woody Allen filmjeiből, melyek mulatságosan poentírozták a civódásokat.

MI AZ A ZSIDÓ TANULÁS VILÁGNAPJA?

[Global Day of Jewish Learning](#)]

Adin Steinsaltz rabbi, 2010. november 7-re fejezte be hatalmas munkáját. Elkészült a Talmud fordításával és az ehhez kapcsolódó magyarázatokkal. Munkája egyben a küldetése is, hogy a zsidó emberek visszatérjenek a talmudi szövegek tanulásához. Azóta évről évre a zsidó közösségek mindenhol a Földön csatlakoznak a Global Day of Jewish Learning eseményhez.

Eztán jött a balagan, amit első szóként kell megtanulni, vagyis a zűrzavar, amikor hallgathattuk Györgyi Asszony történeteit a sikeres (vagy nem) házasságkeresésről, faggathattuk Verő Tamás rabbit a házasságról, és rajzolhattuk közösségünk büszkeségével, Magyar Sárával együtt – lúdtollal! – a héber betűket.

Aki kérte, annak Sárika leírta a nevét ivritül, és megtudhattuk, hogyan készül a ketuba, azaz a zsidó házasságlevél.

Az előadások sorát Balázs Gábor eszmetörténész előadása zárta, aki a klasszikus zsidó szexuálerkölcshaláláról és egy új zsidó szexuál-etika szükségességéről beszélt.

A monogámia, a zsidó-keresztény családmodell kérdéseit feszegette, a házasság és az alternatív családmodellekről ejtett szót, majd a hűtlenség gyakoriságáról is szólt. Mindezt kutatások számadataival támasztotta alá.

A nap kerekasztal-beszélgetéssel folytatódott, melynek résztvevői Iványi Miklós methodista lelkész, Köves Slomó az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség vezető rabbija, Fináli Gábor rabbi-helyettes, a Dél-pesti körzet vallási vezetője és Udvari Judit pszichológus, párterapeuta; a moderátor Toronyi Zsuzsa, a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár igazgatója voltak.

Petényiné Szoó Györgyi

Mazal tov!!!

Örömhírek házunk tájáról: Egy Bar és egy Bar Mitzvah is színesítette közösségünk életét: Smuel és Shulamit lett a parancsolat fia és lánya.

Decemberi program-előzetes

Ha másképp nem jelezzük, programjaink helyszíne a Bálint Ház első emeleti Macesz terme (1065 Budapest, Révay utca. 16.).

December 5. . péntek 17:30 Bevezetés a liturgiába

18:30 Kabbalat Sabbat

December 12. péntek 17:30 Bevezetés a liturgiába

18:30 Kabbalat Sabbat

December 15. hétfő 18:00 A könyv(ek) népe - a szóbeli és az írott tan a zsidóság történetében

December 19. péntek 17:30 Bevezetés a liturgiába

18:30 Kabbalat Sabbat

December 20. szombat 10:00 ZENÉS CSALÁDI HANUKA PARTY
Hanukai kézműves foglalkozás, kvízzjáték, ajándék fánk

December 22. hétfő 18:00 A könyv(ek) népe - a szóbeli és az írott tan a zsidóság történetében

December 26. péntek 18:00 Oneg Sabbat